

WANNEER DE GODDELOZE LIJKT TE WINNEN

Lezen:

Habakuk 1:11-17

Dan zal hij den geest veranderen, en hij zal doortrekken, en zich schuldig maken, houdende deze zijn kracht voor zijn god.

Zijt Gij niet van ouds af de HEERE, mijn God, mijn Heilige? Wij zullen niet sterven; o HEERE! tot een oordeel hebt Gij hem gesteld, en o Rots! om te straffen, hebt Gij hem gegrondvest.

Gij zijt te rein van ogen, dan dat Gij het kwade zoudt zien, en de kwelling kunt Gij niet aanschouwen; waarom zoudt Gij aanschouwen die trouwelooslijk handelen? Waarom zoudt Gij zwijgen, als de goddeloze dien verslindt, die rechtvaardiger is dan hij?

En waarom zoudt Gij de mensen maken, als de vissen der zee, als het kruipend gedierte, dat geen heerser heeft?

Hij trekt ze allen met den angel op, hij vergadert ze in zijn garen, en hij verzamelt ze in zijn net; daarom verblijdt en verheugt hij zich.

Daarom offert hij aan zijn garen, en rookt aan zijn net; want door dezelve is zijn deel vet geworden, en zijn spijs smoutig.

Zal hij dan daarom altoos zijn garen ledig maken, en zal hij niet verschonen, met altoos de volken te doden?

Inleiding

Habakuk worstelt met een vraag die ook vandaag herkenbaar is: waarom grijpt God niet in wanneer het kwaad zichtbaar en machtig wordt? De profeet heeft geklaagd over het onrecht onder zijn eigen volk. Gods antwoord maakt zijn verwarring niet kleiner. De HEERE zal de Chaldeeën gebruiken als middel om te straffen. Maar dat volk is zelf gewelddadig en goddeloos. Hoe kan God een volk gebruiken dat nog erger lijkt te zijn dan degenen die gestraft worden?

In dit gedeelte zien we geen gelovige die zijn vragen wegdrukt. Habakuk spreekt eerbiedig, maar ook indringend. Hij houdt God Zijn eigen heiligheid en trouw voor. Juist daarom begrijpt hij niet dat de goddeloze ruimte krijgt. Deze woorden leren ons hoe wij met zulke vragen mogen omgaan: niet door God los te laten, maar door met onze vragen tot Hem te vluchten.

Bijbelstudie

Vers 11 beschrijft de innerlijke houding van de vijand. Eerst lijkt hij slechts een instrument in Gods hand. Maar daarna verandert hij van geest. Hij trekt verder en maakt zich schuldig, omdat hij zijn eigen kracht tot zijn god maakt. Daarmee wordt duidelijk dat de Chaldeeën niet vanuit gehoorzaamheid handelen. Zij zien hun militaire macht, hun strategie en hun overwinningen als het werk van hun eigen goddelijke kracht. Wat God in Zijn regering gebruikt, maakt de mens niet automatisch rechtvaardig. De Chaldeeën blijven verantwoordelijk voor hun hoogmoed en geweld.

Daar ligt een belangrijke waarschuwing. Mensen kunnen door God worden ingeschakeld zonder Hem te erkennen. Ook macht, succes of invloed kunnen een mens ertoe brengen zichzelf te verheffen. Wanneer iemand zijn mogelijkheden, bezit, positie of verstand als hoogste zekerheid gaat zien, wordt Gods gave tot een afgod gemaakt. De vraag is niet alleen wat iemand bereikt, maar ook waarvoor hij buigt.

In vers 12 grijpt Habakuk terug op wie God is. Hij spreekt Hem aan als de HEERE, zijn God en zijn Heilige. Dat zijn geen losse titels. Habakuk begint zijn worsteling niet bij de omstandigheden, maar bij Gods wezen. God is van ouds af dezelfde. Hij is geen willekeurige macht die vandaag zus en morgen zo handelt. Hij is de God Die Zijn volk kent en aan Wie de profeet zich persoonlijk verbonden weet.

De woorden “Wij zullen niet sterven” klinken als een belijdenis van vertrouwen, maar ook als een grens aan wat Habakuk begrijpt. Gods volk wordt diep vernederd en bedreigd, maar het zal niet verdwijnen. De profeet houdt vast aan Gods verbondstrouw, ook wanneer hij Gods weg niet kan verklaren. Vervolgens noemt hij de HEERE “Rots”. Dat beeld spreekt van vastheid en betrouwbaarheid. Alles wankelt: het volk, de politieke verhoudingen en Habakuks begrip. God Zelf wankelt niet.

Toch blijft de vraag staan: waarom gebruikt God juist dit volk om te straffen? Habakuk zegt dat de vijand tot een oordeel is gesteld en om te straffen gegrondvest. Hij erkent dus Gods regering. De Chaldeeën handelen niet buiten Gods macht om. Maar Gods bestuur heft hun schuld niet op. Dat is voor ons moeilijk te doorgronden. De Bijbeltekst geeft hier geen eenvoudige verklaring, maar houdt twee werkelijkheden tegelijk vast: God is soeverein, en de mens is schuldig aan zijn zondige daden.

In vers 13 spreekt Habakuk over Gods reine ogen. God kan het kwaad niet goedkeuren of er onverschillig tegenover staan. Hij is te rein om het kwaad als iets onbelangrijks te behandelen. Juist daarom is Gods zwijgen zo aangrijpend. Als God heilig is, waarom laat Hij dan toe dat trouweloze mensen hun gang gaan? Waarom ziet Hij toe dat iemand die rechtvaardiger is, door een nog goddelozer macht wordt verslonden?

Let erop dat Habakuk niet beweert dat Gods volk volmaakt rechtvaardig is. Het gaat om een

vergelijking: de aangevallene is rechtvaardiger dan de aanvaller. Het probleem van de profeet is dat Gods oordeel zo ongelijk verdeeld lijkt. De goddelozen worden gebruikt om anderen te breken, terwijl zij zelf lijken te ontkomen. Dat kan ook ons diep raken wanneer gewelddadige mensen winnen, eerlijke mensen lijden en waarheid wordt vertrapt.

De beelden in de verzen 14 tot en met 16 maken de ontmenselijking zichtbaar. De mensen lijken op vissen of kruipende dieren zonder heerser. De vijand behandelt volken alsof het willoze prooien zijn. Met een angel, een net en een garen worden ze gevangen. Niemand lijkt hen te beschermen. De overwinnaar verheugt zich, niet om recht te doen, maar om zijn macht en buit.

Daarna wordt zijn aanbidding onthuld. Hij offert aan zijn garen en brengt rook aan zijn net. Dat betekent niet dat hij letterlijk zijn vistuig als godsdienstig voorwerp vereert. Het beeld maakt duidelijk dat hij zijn succes zelf aanbidt. Zijn middelen, wapens en strategie hebben hem rijk en machtig gemaakt. Daarom schrijft hij de eer niet aan God toe, maar aan zijn eigen kracht. Zijn “god” is datgene waardoor hij voordeel behaalt.

Hierin zit ook voor ons een spiegel. Waar schrijft u uw veiligheid en voorspoed aan toe? Het gevaar van afgoderij is niet beperkt tot zichtbare beelden. Alles wat onze dank, hoop en vertrouwen van God wegtrekt, kan die plaats innemen. Wie alleen leeft voor resultaat, bezit of erkenning, kan uiteindelijk de middelen belangrijker vinden dan de naaste. Dan worden mensen gemakkelijk middelen voor het eigen doel.

Vers 17 eindigt met een indringende vraag. Zal deze machtige veroveraar maar doorgaan met het leegmaken van zijn net? Zal hij nooit ophouden volken te doden? Habakuk vraagt niet alleen wanneer Gods oordeel komt. Hij vraagt ook of er een grens is aan het geweld. De herhaling van het beeld van het net benadrukt de schijnbare eindeloosheid van de vernietiging.

De studie eindigt bewust met een open vraag. Habakuk krijgt hier nog geen volledig antwoord. Wel heeft hij zijn klacht uitgesproken tegenover de levende God. Dat is wezenlijk. Geloven betekent niet dat alle vragen onmiddellijk verdwijnen. Het betekent dat wij met onze vragen bij de HEERE blijven, Hem aanspreken als onze God en Rots, en Zijn heiligheid niet loslaten wanneer Zijn handelen ons verborgen is.

Voor een mannenvereniging ligt hier een concrete opdracht. Spreek eerlijk over onrecht, macht en Gods zwijgen. Onderzoek tegelijk uw eigen hart: waar vertrouwt u op, en waar dreigt succes u van God af te trekken? De weg van Habakuk is geen weg van gemakzuchtige antwoorden, maar van worstelend geloof. Hij klaagt, omdat hij God ernstig neemt. En juist daarom blijft hij zich tot God wenden.

Gespreksvragen

1. Wat leert vers 11 over de manier waarop de Chaldeeën hun macht gebruiken?
2. Welke betekenis hebben de namen “mijn God”, “mijn Heilige” en “Rots” in Habakuks gebed?

3. Waarom is Gods zwijgen voor Habakuk zo moeilijk te begrijpen?
4. Wat bedoelt Habakuk wanneer hij zegt dat de vijand de mensen als vissen behandelt?
5. Hoe wordt in de verzen 15 en 16 de afgoderij van de vijand zichtbaar?
6. Welke spanning ziet u tussen Gods regering en de schuld van de Chaldeeën?
7. Waarin kunnen wij vandaag geneigd zijn onze eigen kracht tot “god” te maken?
8. Wat leert dit gedeelte ons over het stellen van moeilijke vragen aan God?